

HET OSMOSEPROJECT | PUBLICATIE 2026

HET OSMOSEPROJECT: VLOEIEND KENNIS, PROFESSIONALS EN LEERLINGEN UITWISSELEN

Door de grens tussen regulier en speciaal voortgezet onderwijs te vervagen, kunnen kennis en expertise meer worden gedeeld, waardoor meer leerlingen met ondersteuningsbehoeften regulier onderwijs (blijven) volgen. Dat is de gedachte achter het Osmoseproject van het SWV VO Twente West in Almelo. Drie leden van het Osmoseteam vertellen over de werkwijze en opbrengsten van het project: **Ellen Freriksen** is gedragswetenschapper bij het SWV VO Twente West, **Lotte Engbers** is ondersteuningscoördinator van het Zone.college in Almelo en **Roxanne Jansen** is docent op VSO De Veenlanden in Almelo.

Op dit moment (voorjaar 2026) participeren er vier scholen in het Osmoseproject. Naast de twee hierboven genoemde scholen, zijn ook het Alma College en het VSO Omnis College bij het project aangesloten. Het samenwerkingsverband faciliteert het project met financiële middelen en met de inzet van Ellen, die als collegiaal consulent van het samenwerkingsverband is gekoppeld aan het Zone.college en aan De Veenlanden en het Omnis College.

VLOEIEND UITWISSELEN

De vier deelnemende scholen werken met elkaar samen om de instroom van reguliere vo-leerlingen naar het vso te beperken en de overstap van vso-leerlingen naar regulier onderwijs te bevorderen. “De samenwerking is erop gericht dat de reguliere scholen en de vso-scholen onderling vloeiend kennis, professionals en leerlingen uitwisselen”, zegt Ellen. “Vandaar de naam Osmose. Om dat te bewerkstelligen, ondernemen we activiteiten op het niveau van de leerlingen en van de docenten en besteden we veel aandacht aan kennisdeling.”

EERST ANDERE OPTIES

De activiteiten op het niveau van de leerlingen zijn erop gericht om de uitstroom van regulier vo naar vso te beperken en vso-leerlingen te ondersteunen om de overstap te maken naar een reguliere school. “Als het in het reguliere onderwijs niet goed gaat met een leerling, is verwijzing naar het vso lang niet altijd de beste optie”, zegt Lotte.

“We kijken eerst naar andere mogelijkheden, zoals inzet van specifieke ondersteuning, bijvoorbeeld van een professional uit een van de twee vso-scholen. Die kan meedenken over oplossingen en advies geven aan de reguliere docenten. Maar ook kijken we of een andere vo-school misschien beter bij de leerling past.”

Het is kenmerkend voor de aanpak van het Osmoseproject: verwijzing naar het vso is de laatste optie. “Het is een bepaalde mindset”, zegt Lotte. “Heel vaak zijn er andere, beter passende mogelijkheden om de leerling in het reguliere vo te houden. Het is altijd een traject op maat. We zoeken naar de meest passende plek en passende ondersteuning en we doen in dat proces steeds vaker een beroep op de expertise van de deelnemende vso-scholen.”

KORTE LIJNEN

Voor vso-leerlingen die de overstap naar regulier onderwijs kunnen en willen maken, is de samenwerking tussen de Osmose-scholen erop gericht deze leerlingen hierop goed voor te bereiden en goed te begeleiden. “Ook dat is een proces op maat, want hoe de overstap verloopt is afhankelijk van de ondersteuningsbehoeften van de betreffende leerling”, vertelt Roxanne. “In individuele gesprekken formuleren we samen met de leerling de doelen. Er zijn leerlingen die beginnen met een snuffelstage in de vo-school of met een symbiose waarbij ze één of een paar vakken in de reguliere school volgen. Er zijn ook leerlingen waarvoor de overstap nog een brug te ver is, maar die wel bepaalde vakken volgen of aan activiteiten meedoen in de reguliere school. Zo ervaren ze hoe het is in zo’n grote school.”

Soms blijkt dat de overstap te groot is en komen leerlingen terug naar de vso-school. Er was bijvoorbeeld een tweedejaars leerling die het graag wilde proberen, maar die zelf, samen met zijn ouders, tot de conclusie kwam dat hij meer gebaat was bij speciaal onderwijs. “Dat labelen we niet als falen”, benadrukt Roxanne.

Begeleiding is ontzettend belangrijk. Ook nadat leerlingen daadwerkelijk zijn overgestapt blijft de vso-school erbij betrokken. “Het is heel belangrijk dat mensen daar vanuit het project tijd voor hebben”, zegt Roxanne. “De vso-docenten ondersteunen de docenten. Als er bijvoorbeeld een incident met een leerling is geweest, kunnen docenten dat nabespreken met een vso-docent. De lijnen zijn kort.”

KENNISDELING

Zo leren docenten veel van elkaar; en dat is ook nodig vindt het Osmoseteam. Kennisdeling is dan ook een essentieel onderdeel van het Osmoseproject. Docenten uit vso en regulier vo leren van elkaar tijdens gezamenlijke studiedagen, lesbezoeken, intervisie en coaching. “Ook hebben we workshops aangeboden”, vertelt Ellen, “zowel over onderwerpen die meer spelen in regulier onderwijs, bijvoorbeeld de profielkeuzes, als over onderwerpen waar het vso meer kennis van heeft, bijvoorbeeld over Verbindend Gezag en pedagogisch klimaat. Dit inspireert docenten, vergroot de handelingsbekwaamheid van vso-docenten en bevordert een goede afstemming van de begeleiding.”

In eerste instantie is er veel aandacht besteed aan elkaar ontmoeten en leren kennen. "Dat is heel belangrijk, omdat regulier vo en vso twee werelden zijn, die in feite weinig over elkaar weten en zelfs beelden hebben van elkaar die helemaal niet kloppen", zegt Ellen. "Er is veel onwetendheid over en weer. Daarom hebben we ook een Osmosestudiedag georganiseerd waar docenten elkaars scholen hebben bezocht en een rondleiding hebben gehad."

VERBINDING

Docenten in de reguliere scholen worden ondersteund door het Osmoseteam; in de klas, bij gesprekken met leerlingen en/of bij groepsbesprekingen. Andersom nemen vo-docenten deel aan observaties en kennisoverdracht in het vso. Ook worden docenten van de reguliere scholen gekoppeld aan een vso-docent. Lotte: "Zij wisselen kennis en ervaringen uit en kijken bij elkaar in de klas. Zo leren zij veel van elkaar."

"Verbinding is in feite de rode draad in Osmose", zegt Ellen. "Niet alleen scholen en docenten worden met elkaar verbonden, maar bijvoorbeeld ook de commissies van begeleiding. We proberen op allerlei gebieden lijntjes te leggen en verbindingen tot stand te brengen."

BREDER PERSPECTIEF

Het zijn mooie opbrengsten: de professionaliteit van docenten groeit en meer leerlingen volgen regulier onderwijs. Ook biedt het project vso-leerlingen meer kansen en een breder perspectief, benadrukt Roxanne. "Door de overstap naar

regulier vo kunnen zij bijvoorbeeld uit meer profielen kiezen. Dat doet ook veel met de motivatie van leerlingen. We zien leerlingen vaak stralen als ze in de reguliere school zijn geweest. Het versterkt het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van leerlingen."

MEER INFORMATIE

Lotte Engbers

lengbers@zone.college
<https://zonecollege.nl/vo/almelo/>

Roxanne Jansen

r.jansen@deveenlanden.nl
<https://www.deveenlanden.nl/>

Ellen Freriksen

e.freriksen@swv2301.nl
<https://swvvotwentewest.nl/>